

SELETUSKIRI

regionaalministri 27. detsembri 2023. a määruse nr 113 „Perioodi 2023–2027 nõuandeteenuse osutamise toetus“ muutmise eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 7 lõike 2 ja § 24 lõike 1 alusel ning lähtudes Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 artiklitest 15 ja 78.

1. jaanuaril 2023. aastal algas uus Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) eelarveperiood 2023–2027, mille raames saab Eesti osa Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi eelarvest. Nendest fondidest toetuste andmist reguleerib perioodil 2023–2027 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 2021/2115¹. Nimetatud määruse artikli 9 kohaselt tuleb liikmesriikidel EL-i toetuste saamiseks koostada ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava, milleks Eesti puhul on „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027“² (edaspidi *strateegiakava*), mis on kiidetud heaks Euroopa Komisjoni otsusega.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi teadus- ja arendusosakonna peaspetsialist Liisa Laanemets (625 6563, liisa.laanemets@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi on eelnõule teinud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Maarika Arro (625 6197, maarika.arro@agri.ee) ja keeleliselt toimetas eelnõu sama osakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu punktiga 1 täiendatakse määruse § 5 lõigetega 6 ja 7. Lisatud sätetega täiendatakse nõudeid lõppkasusaajale ja lisatakse müügitulu tingimus toetuse saamiseks. Ettevõtted, kelle aastane müügitulu on suurem kui 500 000 eurot, ei saa toetatavat nõuannet. Muudatus on tingitud eelarveliste rahaliste vahendite nappusest. Selle olukorra leevendamiseks lõpetatakse riiklikult toetatava nõuande rahastamine ettevõtetele, kelle müügitulu on üle 500 000 euro, sest tõenäoliselt sellised ettevõtted suudavad vajalikku nõuandeteenust ise osta, teha koostööd valdkonna teadlastega innovaatilisemate tootmislahenduste leidmiseks või kasutada teisi innovatsioonimeetmeid.

Müügitulu arvestatakse majandusaasta aruande või tuludeklaratsiooni vormi E järgi. Arvesse võetakse nõuandeteenuse osutamise aastale vahetult eelnenud majandusaasta või sellele aastale eelnenud majandusaasta, kui viimast majandusaasta aruannet või tuludeklaratsiooni vormi E ei ole esitatud. Erandiks võivad olla alustavad ettevõtjad, kes ei jää nõuandeta, kui nad kuni kahel aastal ei ole majandusaasta aruannet või tuludeklaratsiooni vormi E esitanud. Kui müügitulu andmed ei ole avalikest andmekogudest nõuandeteenuse osutajale kättesaadavad, peab lõppkasusaaja asjakohased andmed ise nõuandeteenuse osutajale esitama. Määruses arvestatakse ettevõtte kogu müügitulu, mitte vaid põllumajanduslikku müügitulu, kuna

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R2115&from=ET>

² [Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava 2023–2027 | Regionaal- ja Põllumajandusministeerium \(agri.ee\)](#)

nõuandetoetuse sekkumise mõistes ei ole oluline ettevõtlusvorm, mille kaudu müügitulu on saadud, vaid määrav on maksevõimekus nõuandeteenuse vabalt turult ostmiseks.

Tuginedes Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (PRIA) 2024. aasta andmetele, asub enamik PRIA-st toetusi taotlenud ettevõtetest käibevahemikus 10 000 – 500 000 eurot. Sellesse vahemikku jäi 274 ettevõtet. 2024. aastal nõustati PRIA andmetele tuginedes 84 ettevõtet, kelle käive oli üle 500 000 euro. Sellest nähtuvalt väiksemate ettevõtete nõuandevajadus on suurem kui suurematel ettevõtetel. Üle 500 000 eurose käibega või müügituluga ettevõtetel on üldjuhul olemas ressursid ja võimekus osta vajalikku nõuandeteenust turutingimustel. Samuti on nende vajadused sageli spetsiifilisemad ja keerukamad, mistõttu ei pruugi klassikaline nõuandeteenus nende vajadusi katta.

Suuremate ettevõtete puhul võiks sobivamaks lahenduseks olla teised valdkondlikud sekkumised, mille kaudu neil on võimalik saada spetsiifilist ekspertiisi või oskusteavet, mis toetab innovatsiooni ja arengut nende tegevusvaldkonnas.

Otsetoetuste süsteemis saavad suuremad ettevõtted proportsionaalselt rohkem toetusi (nt pindalapõhised toetused). Seega on põhjendatud, et nõuandetoetuse puhul eelistatakse väiksemaid tootjaid, kellel on vähem ligipääsu muudele ressurssidele.

Tuginedes strateegiakava meetmete varasemale praktikale, on võimalik tuua paralleele, kus on mõeldud väiketootjate toimetuleku peale, näiteks regionaal- ja põllumajandusministri 12. juuni 2025. a määruses „Erakorraline investeeringutoetus põllumajandustootjatele suu- ja sõrataudi ennetamiseks“ toetatava tegevuse abikõlbliku kulu osakaal on suurem väiksemat omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu saanud ettevõtjal ja väiksem ettevõtjal, kelle müügitulu on suurem. Erisus on tehtud seetõttu, et väiketootjal on mittetootliku investeeringu tegemisel omaosaluse võimekus tõenäoliselt väiksem. Perioodi 2023–2027 põllumajandusettevõtja keskkonna- ja kliimapoliitika eesmärkide saavutamise investeeringutoetuse määruse § 9 lõige 3 kehtestab erisuse, et toetust antakse FIE-le, kelle omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu oli taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal alla 10 000 euro, kuid ta on täielikult üle võtnud oma vanemale või vanavanemale, kes oli FIE, kuulunud põllumajandusettevõtte. Erisus on määruses kehtestatud, et aidata muuhulgas kaasa põllumajandusettevõtete jätkusuutlikkuse suurendamisele. Ka nõuandetoetuse üheks ülesandeks on põllumajandusettevõtete jätkusuutlikkuse suurendamine.

Eelnõu punktiga 2 muudetakse määruse § 8 lõike 1 sõnastust. Nõuandeteenuse osutamise summat lõppkasusaajale vähendatakse senise 3000 euro asemel 1590 eurole ning metsanduse valdkonnas 1060 eurole.

Kui isik osutab teenust füüsilise isikuna, siis teist korda sama teenust sama lõppkasusaaja toetusmäära eest juriidilise isikuna või mõnes teises isikus osutada ei ole võimalik. Toetusmäära vähendamine on tingitud eelarve vahendite vähesusest, mis on viinud olukorrani, kus määratud aastaelarve vahendid lõppevad enne aastase perioodi lõppu. Metsandusvaldkonna nõuande toetusmäära vähendamine on tingitud samuti eelarve vahendite vähesusest ja põhjendatud sellega, et metsandusvaldkonna alast nõuannet on võimalik lõppkasusaajal alternatiivina saada ka metsanduskeskuste kaudu, mis on rahastatud Sihtasutuse Keskkonnainvesteeringute Keskus metsandustoetusest.

Eelnõu punktiga 3 täiendatakse § 15 lõikega 2¹, tuues juurde võimaluse maksetaotluste vastuvõtu peatamiseks. Maksetaotluste vastuvõtt peatatakse juhul, kui toetuse andmiseks

ettenähtud eelarve on ammendunud. Täiendus on vajalik eelarveliste vahendite jätkusuutlikuks kasutamiseks strateegiakava perioodi lõpuni, et tagada iga-aastased rahalised vahendid toetuste maksmiseks kuni aastaeelarve täitumiseni, millele järgnevalt rohkem maksetaotlusi vastu ei võeta. Maksetaotluste vastuvõtmise peatamisest ja taasavamisest peab PRIA teavitama väljaandes Ametlikud Teadaanded ning oma veebilehel.

Eelnõu punktiga 4 täiendatakse määrust §-ga 21. Paragrahvi 21 näol on tegemist rakendussättega, et aidata nõuandeteenuse osutajatel ja lõppkasusaajatel uute muudatustega kohaneda, seetõttu hakatakse nii § 5 lõikes 6 sätestatud müügitulu piirmäära kui ka § 8 lõikes 1 sätestatud nõuandetoetuse osutamise määra sätet rakendama alates 2026. aasta 1. jaanuarist osutatavale nõuandeteenusele.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Eelnõu ettevalmistamisel on lähtutud järgmistest määrustest:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115;
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261);
- 3) komisjoni määruse (EL) 2022/2472, millega tunnistatakse teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamisel siseturuga kokkusobivaks (ELT L 327, 21.12.2022, lk 1—81);
- 4) komisjoni määruse (EL) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L, 15.12.2023, lk 1–23);
- 5) komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187 26.06.2014, lk 1–78).

4. Määruse mõjud

Muudatustega lahendatakse määruse rakendamisel ilmnenud kitsaskohti. Eelnõuga muudetakse määruse § 8 lõikega 1 sätestatud lõppkasusaaja kohta kalendriaastaks ette nähtud summasid. Lõppkasusaaja aastast nõuandelimiiti vähendatakse 3000 eurolt 1590 eurole, mis vastab 30 tunnile nõustamisele tunnihinnaga 53 eurot, mis on vastavuses nõustamiste keskmisele tundide arvule põhinedes 2024. aasta ePRIA nõuandeteenuse osutamise statistikal. Nõuande lõppkasusaaja aastase eelarve limiidi vähendamine on eelduseks nõuandeteenuse pakkumiseks eraldatud aastaeelarve täitumise pidurdamisele. Prognoositavalt parandab muudatus olukorda, kus suur hulk raha broneeritakse aasta esimeses pooles ning aasta teiseks pooleks ja eriti viimasteks kuudeks ei ole eelarves rahalisi vahendeid toetatava nõustamisteenuse katmiseks. Kõige tugevamini kannatab sellisel juhul noorte alustavate ettevõtjate sihtgrupp, kes oma tegevuse toetuseks ning teistesse noortele mõeldud sekkumistesse taotluste esitamiseks nõuannet ei saa, kuna taotlusvoorud võivad avaneda aasta teises pooles. Noored alustavad ettevõtjad on strateegiakava üheks prioriteediks ning on väga oluline tagada, et eelarveaasta lõpuks jätkuks eelarves rahalisi vahendeid ka neile.

Lisameetmena lisandub § 8 lõikesse 1 metsanduse valdkonda reguleeriv erisus, mille kohaselt kehtestatakse metsandusvaldkonna alasele nõuandele piirang lõppkasusaaja aastasele nõuandesummale 1060 eurot, mis vastab 20 tunnile nõustamisele tunnihinnaga 53 eurot. Metsandusvaldkonna alast nõustamist pakub Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi

nõuandeteenuse osutamise toetuse sekkumisele lisaks ka Kliimaministeeriumi meede (keskkonnaministri 14.04.2014 määrus nr 10 „Erametsanduse toetuse andmise alused, taotluse kohta esitatavad nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise kord, taotluse hindamise alused ning toetuse tagasinõudmise kord“), mida rakendatakse SA Keskkonnainvesteeringute Keskus kaudu. Nimetatud toetuse taotlejaks saavad olla metsandusühistud, kes saavad anda nõuannet metsaomanikele. Kuna metsandusühistute kaudu nõuande andmise lahendus on olemas, siis nõuandeteenuse osutamise toetuse näol on tegemist lisavõimalusega nõuande saamiseks metsaomanikele, mis alternatiivse toetusmeetme olemasolu korral ei pea tundide arvult olema samas mahus teiste nõuandevaldkondadega. Suures osas on metsandusnõu saajad füüsilised isikud, kes vajavad nõu ilmselt väiksemas mahus kui juriidilised isikud.

Ettevõtted, kelle aastane müügitulu on suurem kui 500 000 eurot, ei saa määruse muudatuse tulemusena toetatavat nõuannet. Muudatuse on tinginud eelarveliste rahaliste vahendite nappus. Määruse muudatus on valminud kaalutlusel, et vastava müügituluga ettevõtte suudab üldjuhul vajaduse korral nõuannet teenusena turutingimustel sisse osta. Alternatiiviks on suurematel kui 0,5 miljonilise müügituluga ettevõtetel võimalik teiste sekkumiste raames teha koostööd valdkonna teadlastega innovaatilistele tootmislahendustele leidmiseks või kasutada teisi innovatsioonimeetmeid.

Eelnõu punktiga 3 kehtestatav määruse muudatus võimaldab PRIA-l peatada maksetaotluste vastuvõtmise, kui PRIA-le esitatud maksetaotlustega taotletav rahaline summa ületab ministri käskkirjaga nõuandeteenuseks eraldatud aastaeelarve. Maksetaotluste vastuvõtmise peatamine aitab lahendada tekkida võivat olukorda, kus aastaks eraldatud nõuandetoetuse rahalised vahendid on lõppenud, aga maksetaotluste esitamine jätkub ning väljamakseid pole võimalik teha.

Kokkuvõtvalt peaksid lõppkasusaaja aastasummade muudatused aitama eelarve kulusid hoida aasta eelarveeraldise piires ning vajadusel saab maksetaotluste vastuvõtmise peatada.

Muudatused on vastavuses ühtse põllumajanduspoliitika strateegiakavaga. Strateegiakava kohaselt on lubatud rakendada erinevaid toetusmäärasid erinevatele nõuandevaldkondadele ja kehtestada võib ettevõtjale nõuandetoetuse piirmäära programmiperioodi kohta, mis antud määrusega on jaotatud aastapõhiselt.

Määruse muudatustel ei ole otsest ja olulist sotsiaalset, sealhulgas demograafilist mõju.

Määruse muudatustega ei kaasne mõju riigi julgeolekule ning välissuhetele, elu- ja looduskeskkonnale ega regionaalarengule.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamise ei kaasne lisakulusid riigieelarvelistest vahenditest ega otsest mõju PRIA majandamiskuludele.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras, määruse § 5 lõikes 6 sätestatud müügitulu piirmäära ja § 8 lõikes 1 sätestatud nõuandetoetuse osutamise määra kohaldatakse alates 2026. aasta 1. jaanuarist osutatavale nõuandeteenusele.

7. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu koostöölastamiseks Rahandusministeeriumile ja Kliimaministeeriumile.

Eelnõu esitatakse arvamuse andmiseks PRIA-le ja Maaelu Teadmuskeskusele, Eesti Erametsaliidule, Eesti Aiandusliidule, Eestimaa Talupidajate Keskliidule, Eesti Maaelu Nõuandeteenistusele ja Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojale.

(allkirjastatud digitaalselt)

Marko Gorban

Kantsler